LUNDS UNIVERSITET

Språk- och litteraturcentrum
Fackö versättarutbildningen

Johan Pettersson
Södra Esplanaden 32 C:101
223 52 LUND

EXAMENSARBETE HT 2007

DEL 2: ANALYS

Från kön till genus, tur och retur – en resa i könskonstruktion

Om översättningen av *re-gendering* i Elizabeth Bernsteins ”The Meaning of the Purchase: Desire, Demand and the Commerce of Sex”

Handledare:
Lennart Nyberg
Henrik Rosenkvist

Sammandrag

Det här examensarbetet bygger på översättningsarbetet med Elisabeth Bernsteins ”The meaning of the purchase. Desire, demand and the commerce of sex”. I den förberedande textanalysen undersöker jag några viktiga aspekter av artikeln. I min fördjupningsanalys tar jag avstamp i termen *re-gendering* och gör en djupdykning ner i engelskans *sex* och *gender* och svenskans motsvarigheter *kön* och *genus*. Mitt syfte är att försöka reda ut vad som ligger bakom dessa begrepp och termer, för att sedan kunna producera en välmotiverad översättning av just *re-gendering*.

Arbetets engelska titel

Sex and gender: Translating the term *re-gendering* in Elisabeth Bernstein’s ”The meaning of the purchase. Desire, demand and the commerce of sex”

Nyckelord (engelska termer i kursiv)

Elizabeth Bernstein, kön, genus, *sex*, *gender*, terminologi, översättning

Arbetets titel, ”Från kön till genus, tur och retur – en resa i könskonstruktion” är citerat ur inledningen av Marta Blomqvists (red.) *Dialoger mellan kön och genus*. Citatet återkommer i fördjupningsanalysen och sidhänvisning anges där.

Innehållsförteckning

Sammandrag ... 1
1 Inledning ... 3
2 Förberedande textanalys ... 4
2.1 Inledning ... 4
2.2 *Kontext* ... 4
2.2.1 *Situationskontext* ... 4
2.2.1.1 *Verksamhet* ... 4
2.2.1.2 *Deltagare* ... 5
2.2.2 *Kulturkontext* ... 6
2.3 *Texttyp* och *form* ... 7
2.4 *Stil* ... 9
2.4.1 Den ”journalistiska” delen ... 9
2.4.2 Den ”akademiska” delen ... 10
2.5 Sammanfattning av textanalysen ... 11
3 Förutsättningar för översättningen ... 12
4 Fördjupningsanalys ... 13
4.1 Bakgrund ... 13
4.1.1 Inledning ... 13
4.1.2 Syfte ... 14
4.1.3 Metod ... 14
4.1.4 Analysens disposition ... 15
4.2 Termanalys ... 15
4.2.1 *Genus* eller *kön* - bakgrund till begreppsförvirringen ... 15
4.2.2 Engelskans *sex* ... 17
4.2.3 Engelskans *gender* ... 19
4.2.4 Svenskans *kön* ... 21
4.2.5 Svenskans *genus* ... 23
4.2.6 Ett språkligt eller ideologiskt val? ... 25
4.4 *Re-gendering* och dess svenska översättningsalternativ ... 26
4.5 Översättningsresultat ... 28
5 Sammanfattning ... 31
6 Referenser ... 32

1 Inledning

Elizabeth Bernstein är högskolelektor på den sociologiska institutionen vid Barnard College, Columbia University. Hennes forskning och undervisning kretsar bland annat kring genus och sexualitet, och i sina studier undersöker hon kopplingarna mellan feministiska, nyliberala och kristna aspekter på utvecklingen av dagens amerikanska prostitutions- och kvinnohandels-politik. Bernstein håller i nuläget på att färdigställa en bok med namnet *Economies of desire: Sexual commerce and post-industrial culture*, en etnografisk studie över den senare tidens förändringar inom den globala sexekonomin.

Hennes artikel ”The meaning of the purchase. Desire, demand and the commerce of sex” (fortsättningsvis kallad KT) är också den en etnografisk studie, och syftar till att reda ut det paradoxala förhållandet mellan problematiseringen av manlig sexualitet och den växande sexkonsumtionen i USA och Västeuropa. Bernstein menar att liknande studier gjorts tidigare, men att dessa saknat empiriska grunder. Själv underbygger hon sina teorier med fältstudier och intervjuer med personer som på olika sätt kommit i kontakt med prostitution.

Det här arbetet inleds med en förberedande textanalys av KT, där jag tittar på sådant som är utmärkande för texten. Därefter kommer jag, i min fördjupningsanalys, att undersöka hur engelskans termer *sex* och *gender* och svenskans termer *kön* och *genus* kommit att få den betydelse de har idag, och självklart också vilka dessa betydelser är. Min avsikt är att objektivt kunna redogöra för några av de vanligaste synsätten i frågan om när och i vilka sammanhang dessa ord bör och inte bör användas.

Som avslutning hoppas jag, utifrån ovannämnda diskussion, kunna komma fram till den bästa översättningsmotsvarigheten till KT:s term *re-gendering*. Jag kommer att gå igenom ett antal förslag på översättningsmotsvarigheter som dykt upp under arbetets gång innan jag slutligen presenterar den översättning jag anser passa bäst i det här sammanhanget.

2 Förberedande textanalys

2.1 Inledning

I den här textanalysen av KT kommer jag att fokusera mig på *kontext*, *texttyp* och *form* och *stil*. Mitt huvudsakliga mål med analysen är att försöka visa hur Bernsteins *stil* är anpassad efter, eller åtminstone passande för, textens *mottagargrupp* och *syften*. För att genomföra detta använder jag mig av Hellspong & Ledins analysmodell (Hellspong & Ledin 2006) om inte annat anges. Begrepp som är direkt tagna från Hellspong & Ledin (om än allmänt vedertagna) kommer i hela kapitel 2 att markeras med kursiv stil, medan citat ur KT sätts inom citationstecken. Metahänvisningar kommer att ske i formen av ”[hänvisning till] kapitel X”.

2.2 *Kontext*

Det här kapitlet kommer att inledas med en analys av KT:s *situationskontext*, och fokus kommer att ligga på *verksamhet* och *deltagare*. Kapitlet avslutas med en något kortare analys av *kulturkontexten* som syftar till att underbygga några av de teser jag driver i fördjupningsanalysen.

2.2.1 *Situationskontext*

2.2.1.1 *Verksamhet*

I KT gör Bernstein en djupdykning ner i ett väldiskuterat ämne – prostitution. Det explicita *syftet* med KT är att nysta upp det paradoxala förhållandet mellan problematiseringen av det manliga sexuella begäret genom kraftfulla statliga ingripanden och det faktum att detta faktiskt sker i en tid då en sorts etisk dekadens påbjuder en ännu mer mångfacetterad sexindustri (KT-rad 22–38). Bernstein menar dessutom att sexhandeln inte hindras av sin position på marknaden, utan faktiskt främjas därigenom (KT-rad 364–369). Sammantaget skulle man kunna tolka *syftet* med KT som ett försök att ge ett helt nytt perspektiv på en debatt som rimligtvis kan ha förts lika länge som världens, enligt ryktet, äldsta yrke har funnits, även om den kanske varit som hetast sedan den tid då kvinnokampen på allvar började vinna mark. I förlängningen kan *syftet* också antas vara att påverka den rådande situationen, och detta gör Bernstein genom att försöka lyfta fram problematiken på ett nytt sätt och erbjuda nya perspektiv (KT-rad 10–38).

En annan viktig aspekt av KT är den *diskurs* den tillhör. Enligt Hellspong & Ledin är *diskursen* de grundläggande sätt att betrakta och behandla frågor som går igen i en särskild

verksamhet, och att det är dessa som bidrar till att *diskursen* håller samman verksamheten och gör den meningsfull för sina utövare (2006:51). KT rör sig då främst i den sociologiska *diskursen*, men man kan även finna spår av den genusvetenskapliga. Det här betyder alltså att Bernstein delar de förhållningssätt och värderingar som återfinns inom dessa två forskningsfält, och att hon följer dessas metoder för att lägga fram sin hypotes. Med andra ord ligger KT:s akademiska prägel i linje med de *diskurser* texten tillhör.

Men det är även på denna punkt som KT utmärker sig som mest, och det gör den genom att avvika från den akademiska *genrens* traditionella textupplägg: KT kan sägas bestå av två parallella delar som varvas och på så sätt bygger upp en helhet, där den ena delen utgörs av ett empiriskt material. Detta fungerar också som underlag för den andra delen, som är själva den *argumenterande* analysen. Det är just det empiriska underlaget, som bygger på Bernsteins egna fältundersökningar, som avviker från *genrekonventionerna*. Stilen liknar den i journalistisk text långt mer än den i akademisk: ”Suddenly, the car takes off. We're moving again, but I'm not quite sure who we're following” (KT-rad 1254–1256). Jag kommer att utveckla det här i kapitel 2.4.

2.2.1.2 *Deltagare*

Om man ser till *deltagarna* i kommunikationen är självfallet Bernstein själv den huvudsakliga *sändaren*. I slutet av texten ger hon sitt tack till några personer som gett henne hjälp med arbetet (KT-rad 1229–1234), men dessa kan inte ses som relevanta *sändare* i det här sammanhanget. *Mottagargruppen* (Hellspong & Ledin använder uttrycket *mottagarroll*, men jag väljer alltså att använda *mottagargrupp*, och till viss del *mottagare*, då dessa är mer analoga med en *sändare*) utgörs främst av personer som på ett eller annat sätt kommer i kontakt med den forskning som Bernstein bedriver, men också personer som berörs konkret av det fenomen som texten behandlar. Man kan alltså tänka sig att *mottagargruppen* består av andra forskare och akademiker, politiker, polis och myndighetspersoner.

Självfallet kan man även tänka sig att KT läses av en intresserad allmänhet. KT är publicerad i tidskriften ”Ethnography”, som säger sig rikta sig till etnografer och alla som är intresserade av etnografi och samhällsfrågor (CUE Journal). I och med detta skapas en tvådelad *mottagargrupp* i fråga om kunskapsnivå: den ena delen representeras av den ämnesinsatte forskaren och den andra av den intresserade privatpersonen. Det här kan antas vara ett rimligt vanligt fenomen bland akademiska texter, då dessa ofta kan vara populärvetenskapligt intressanta samtidigt som de accepteras i forskarvärlden. Det som

förmodligen är mindre vanligt bland akademiska texter är hur den senare *mottagargruppen* troligtvis indirekt präglat *stilen* i KT.

Om vi istället kort fokuserar oss på den delen av *mottagargruppen* som har mer än ett allmänintresse i ämnet ser vi att *relationen* mellan *sändare* och *mottagare* är både *symmetrisk* och *asymmetrisk*. Maktförhållandet mellan Bernstein och andra forskare är relativt jämnt fördelat, medan respektive förhållande mellan Bernstein och myndighetspersoner ser annorlunda ut. Självfallet har beslutsfattare och polis större makt att konkret påverka situationen kring prostitution, medan Bernstein kan antas vara mer insatt i forskningen i ämnet. Bernsteins *syfte* här blir därmed att övertyga dessa om att lagar kring och åtgärder mot prostitution bör vara i linje med hennes och hennes vetenskapliga samfunds resultat. På så sätt behöver texten en viss *argumenterande* prägel, vilket jag också kommer komma tillbaka till i kapitel 2.4.

2.2.2 *Kulturkontext*

Bernstein är alltså en amerikansk högskolelektor som inom sociologin snävat in sin forskning på genus, sexualitet och prostitution. I likhet med många andra humanistiska forskare arbetar hon med att skapa förståelse och erbjuda svar på de frågor som hennes ämne bjuder på. Det som skiljer hennes arbete från många andra forskares (dock såklart inte allas) är det faktum att hennes forskningsområde är starkt sammanlänkat med politiska och ideologiska ställningstaganden: genusvetenskapen kan på sätt och vis ses som ett av feminismens medel i dess försök att skapa en ny bild av kvinnor, män och jämställdhet. Självfallet är genusvetenskapen inte alltid begränsad till detta syfte, men den starka kopplingen till feminismen kan inte förnekas.

Bernsteins forskning influeras av (och kanske också influerar) feminismen. Här kan det vara bra att komma ihåg att genusvetenskap är en akademisk disciplin, medan feminismen i första hand är en rörelse. Självklart kan forskning bedrivas inom ämnet feminism, men låt oss då i det här fallet för tydlighetens skull infoga den forskningen under genusvetenskapen. Feminismen är alltså en väsentlig del av den *andliga kultur* som utgör Bernsteins idévärld. Det kan vara svårt att se konkreta exempel på hur denna *andliga kultur* påverkar KT språkligt, men man får inte glömma bort att den troligtvis är välrepresenterad i väldigt många av Bernsteins olika *mottagargrupper*. (Jag kommer att återanknyta till denna andliga kulturs målspråkliga motsvarighet i kapitel 3.)

2.3 *Texttyp* och *form*

En hög förekomst av *adversativ konnektivbindning* är ett tydligt tecken på att en text är argumenterande. Med detta menas främst att konjunktionerna och subjunktionerna uttrycker någon sorts motsättning mellan de satser och satsdelar som de binder samman. Vanliga svenska exempel är uttryck som ”men”, ”istället” och ”trots”. Naturligtvis betyder det här inte att en argumenterande text enbart består av *adversativ konnektivbindning*, eller *adversativa länkar*, utan snarare att *länkarna* i en huvudsakligt argumenterande text till största delen är *adversativa*, eller att en argumenterande text bär på fler *adversativa länkar* än en icke-argumenterande text. I båda dessa fall hade kvantitativa tabeller över olika sorters *länkars* karaktär i olika sorters texter varit en bra utgångspunkt, men i och med att sådana tabeller inte existerar – såvitt jag vet – får andra metoder tillämpas.

Om man ser till KT som helhet är det svårt och onödigt mödosamt att räkna alla dessa *länkar* för de olika *framställningsformerna*, men genom att se hur ofta somliga ord förekommer i texten har jag kunnat dra vissa generella slutsatser. Jag har för detta syfte valt att koncentrera mig på enstaka ord som signalerar *adversativ* eller *kausal konnektivbindning*. På detta sätt kan jag ge visst stöd åt påståendet att de *adversativa länkarna* i KT är fler än de *kausala*:

Tabell 1

Bindningstyp	***Länk* (frekvens)**							**Totalt**
Adversativ	Although (12)	Rather (10)	Yet (8)	Though (5)	Despite (5)	Still (5)	However (4)	49
Kausal	Because (11)	Thus (5)	Since (4)	Thereby (1)	Namely (1)			22

Tabell 1 visar några av de vanligaste *adversativa* och *kausala länkarna* i KT, samt hur många gånger de förekommer i texten. (Det totala antalet ord i KT är knappt elva tusen.) Innan några slutsatser dras från detta bör det påpekas att den här tabellen enbart bygger på *länkar* som är enstaka ord. Dessutom har särskilda ord som ibland kan förekomma i en text utan att nödvändigtvis ha en ”konnektivbindande” funktion uteslutits.

Av de tolv olika *länkar* som skapar någon sorts bindning i *Tabell 1* är sju *adversativa* och fem *kausala*. Listan över de *adversativa länkarna* hade kunnat göras längre, medan de flesta *kausala* återfinns i figuren. Redan här ser vi att de olika unika *adversativa länkarna* är fler än de *kausala*. (De ovan nämnda ord som uteslutits ur beräkningen skulle inte ha ändrat på detta.) Om vi sedan ser på hur många gånger alla dessa *länkar* förekommer totalt är resultatet detsamma: av totalt 71 *länkar* är 49 stycken, eller ca 69 procent, *adversativa*, medan övriga är

kausala. Med andra ord är ungefär två av tre av de *länkar* som representeras i *Tabell 1 adversativa*.

Även om innehållet i *Tabell 1* kan ge en fingervisning om vilken av dessa två sorters *länkar* som är vanligast, kan det kanske inte ses som ett bevis starkt nog att ensamt bära upp ett påstående om att KT är till största delen är argumenterande. Så för att ytterligare kunna påvisa att de *adversativa länkarna* är dominerande kommer jag att analysera några valda exempel ur KT.

Exempel 1

> Significantly, **however**, Rick's explicit justification for patronizing prostitutes was less one of essential, biological drives **than** one of simple consumer choice. Rick's stated preference for variety presumes an underlying model of sexuality in which sexual expression bears no necessary connection to intimate relationship, and in which a diversity of sexual partners and experiences is not merely substitutive **but** desirable in its own right. (KT-rad 621–632)

De med fetstil markerade orden är alltså de *adversativa länkarna* (”however”, ”than” och ”but”). I dessa två meningar använder sig Bernstein av tre *adversativa länkar*. Innan jag går vidare med detta vill jag använda ett exempel till:

Exempel 2

> **Despite** their concerns about noise, traffic, etc., most residents [of the Tenderloin and Mission districts] supported decriminalization or legalization of prostitution.... Residents' valid concerns about quality of life, **yet** support for decriminalization, was a conflict more apparent than real. The conflict could be resolved by focusing on the complaints: not against prostitution itself, **but** by the perceived fallout or side effects of street prostitution. (KT-rad 1118–1130)

I det senare exemplet ser vi återigen tre *adversativa länkar* (”despite”, ”yet” och ”but”). Genom stora delar av sin text ställer Bernstein satser och meningar mot varandra på ett sätt liknande de i exemplen ovan. Enligt Hellspong & Ledin är användandet av *adversativ konnektivbindning* tecken på en *argumenterande framställningsform* (2006:21), och även ett sätt att ge starkare sammanhang, om än mer kontroversiellt (2006:88). Med tanke på att Bernstein tar upp prostitution, som vållar debatt och skapar starka känslor hos många människor, verkar det sammantagna resultatet av den välrepresenterade *adversativa konnektivbindningen* och Hellspong & Ledins kommentarer om dessa rimligt – nog kan Bernsteins tänkas vilja skapa kontrovers?

Nu är det ju naturligtvis inte så att den *adversativa konnektivbindningen* är den enda bindningsformen i texten, men den är välrepresenterad. Att texten har argumenterande drag, som kan påvisas genom en *adversativ konnektivbindning*, står alltså klart.

2.4 *Stil*

I det här kapitlet ska jag försöka utröna vilka konsekvenser KT:s ganska säregna *stil* får. Jag kommer att dela upp stilanalysen i två delar, där respektive del behandlar en särskild del av KT. Hur jag gör denna uppdelning bör framgå ganska tydligt nedan.

2.4.1 Den ”journalistiska” delen

Sett till *stilen* är KT som helhet något mer heterogen än den klassiska akademiska texten. I sin originalform inleds KT av ett sammandrag följt av nyckelord. Läsaren kastas därefter *in medias res* (uttrycket stammar inte från Hellspong & Ledin) in i en biljakt där författaren, eller *textjaget*, följer med polisen på jakt efter sexköpare. Den här delen av KT är skriven i kursiv stil och är uppdelad i två partier. Det ena inleder alltså KT, medan det andra partiet återfinns någonstans i mitten. (I min översättning av KT har jag valt att lägga dessa två partier intill varandra som ett enda textstycke och placerat detta efter den huvudsakliga utredande texten som utgör KT:s kärna. Dessa två partier återfinns i översättningen i KT:s rader 1254–1620.)

Det är alltså denna ”journalistiska” del som tillsammans med den ”klassiskt akademiska” rapporten ger KT dess stilistiska heterogenitet. Utöver att diversifiera *stilen* i KT fyller de båda delarna olika *syften*: den journalistiska delen är att se som det empiriska underlag på vilket den akademiska delen vilar. Bernstein nämner i KT att delar av hennes diskussion bygger på etnografiskt fältarbete, och det är troligtvis detta arbete hon försöker ge oss läsare en bild av i den journalistiska delen (KT-rad 177–185).

Det som gör att jag väljer att kalla den ena delen för ”journalistisk” är några av de för journalistiken utmärkande *stildrag* som ger texten dess prägel. Som jag redan nämnt inleds berättelsen *in medias res*, vilket är ett klassiskt berättargrepp. Utmärkande är också det stackatoaktiga, korthuggna och kraftfulla sätt på vilket meningarna hastigt flyger fram, som för att framhäva dramatiken i handlingen: ”Everything happens in a flash. In mere minutes, it's all over, we slam the brakes on, and two of the officers hop out. They motion for me to join them” (KT-rad 1271–1274). Lägger man Bernsteins bildspråk och målande beskrivningar, som ”[s]he twists and turns, gyrates and thrusts, opens and closes her legs” och “[h]er featured partner is a long, silver pole that protrudes upright from the floor”, blir det

tydligt att Bernsteins *stil* här minner om journalistikens, eller kanske skönlitteraturens (KT-rad 1361–1362 och 1362–1364).

Det är just de här stilistiska greppen som gör att jag vågar påstå att KT:s tänkta *mottagargrupp* består av mer än akademiker och forskare. Det faktum att det första partiet av den journalistiska delen återfinns redan på sidan efter titelsidan, sammantaget med den dramatiska inledningen, antyder att Bernstein vill fånga sina läsare, och att hon hoppas på att fler än hennes forskarkolleger kommer att läsa hennes artikel. Omvänt skulle man dessutom kunna se det som att den tydliga markeringen (kursiveringen) av den journalistiska delen är till stor hjälp för den som inte är intresserad av just den delen av KT.

Man kan alltså välja att läsa – och till fullo förstå – KT utan att läsa de kursiverade delarna. Med andra ord skulle man kunna se det som en möjlighet att snabbare kunna urskilja vilka delar av KT som är vetenskapligt redundanta. Fronesis, som är den tidskrift som gav mig i uppdrag att översätta KT, valde att ta bort just denna kursiverade del ur den svenska översättningen av KT. Om man på Fronesis valde att göra på detta sätt för att man förväntar sig att läsarkretsen inte behöver ”lättare” partier för att orka ta sig igenom de ganska akademiskt tunga texterna, eller för att det på sätt och vis ger artikeln lite mer vetenskaplig trovärdighet om författarens journalistiska eller skönlitterära ambitioner ignoreras ska jag låta vara osagt. Tydligt är i alla fall att den del av KT som har det lägre stilvärdet inte nödvändigtvis måste vara med för att KT ska kunna ses som en stringent helhet.

2.4.2 Den ”akademiska” delen

Om man sedan fokuserar på KT:s ”akademiska” del ser *stilen* alltså helt annorlunda ut. *Stilen* och språket är ganska typiska för den akademiska *genren*. Exempelvis är vissa meningar väldigt långa, ibland så långa som hela 81 ord (KT-rad 1182–1195). Det finns också en stor andel *fackord* i KT, varav flera utgör en grund för de exempelvis ekonomiska och politiska dimensioner Bernstein lägger till ämnet för sin text. Just det ekonomiska perspektivet är särskilt viktigt i KT då Bernstein menar ”att sexköp bör förstås mot bakgrund av kapitalismens utveckling för att förhindra en moralisk disciplinering som riktar sig mot arbetarklassmännens sexualitet men ignorerar medelklassmännens” (Fronesis: Feminismen och vänstern).

I *Writing, a college handbook* beskrivs akademisk engelska som ”at the middle level of diction, the normal level for most college and professional writing” (Heffernan 2000:131). De andra två nivåerna av språkstil, formell och informell, exemplifieras av William Faulkners tacktal då han erhöll Nobelpriset, respektive ett utdrag ur ett sportreferat (Heffernan

2000:132). Något som ur detta perspektiv är intressant är hur KT:s akademiska del stundtals är långt mer informell än det vardagliga sportreferatet: på ett flertal ställen citerar Bernstein olika sexköpare, och *stilen* i dessa passager kan ibland vara ganska vanvördig och grov. Stundtals undrar man som läsare om Bernstein försökt spä på sina källors citat för att skapa en effekt. Klart står i alla falla att man som läsare inte ska känna sympati för personer som yttrar sig på följande sätt: ”We began with the usual touchy-feely ... I could feel she was just soaking, an indication her moans were not faked. Several minutes later I shot my load and used the conveniently located Kleenex dispenser to wash up” (KT-rad 816–822).

Liknande, och än mer stötande citat, står att finna i den journalistiska delen, men där är det lättare att vifta bort dem som fingerade citat eller överdrivna parafraseringar. Men i den akademiska delen blandas dessa grova utsagor med citat från forskningsrapporter. Den stora skillnaden mellan dessa är självfallet att de tidigare varken finns i tryck eller är hämtade ur någon referenslitteratur, medan de senare alltså kan spåras tillbaka sina källor. Som läsare är man alltså inte säker på om Bernstein i dessa stycken är diktare eller forskare. Om man väljer att inte se på KT som *antingen* fakta- och sanningsbaserad eller opinionsbildande fiktion faller det sig naturligt att istället se den som en blandning av dessa. Stilmässigt är då KT:s heterogenitet passande för sina *syften* och sin brokiga *mottagargrupp*, vilka alla har definierats tidigare i den här analysen.

2.5 Sammanfattning av textanalysen

I den här textanalysen har jag försökt visa hur Elizabeth Bernsteins artikel ”The meaning of the purchase. Desire, demand and the commerce of sex” har en ganska heterogen *mottagargrupp*, och att man kan hitta fler än ett *syfte* med texten. Fortsättningsvis försökte jag sammanfoga dessa iakttagelser med en analys av KT:s *stil* för att se hur denna påverkade och påverkades av just textens *syfte* och *mottagargrupp*.

3 Förutsättningar för översättningen

Översättningen av KT är ett autentiskt uppdrag för tidskriften Fronesis, och finns publicerad i ”Fronesis nr 25–26. Feminismen och vänstern” (se kapitel 6). Uppdraget bestod i att översätta valda delar av KT (ca 8 000 ord) på ett par månader. Dock blev utgivningen av numret uppskjutet och deadlinen förlängdes därmed. Som vägledning för översättningsarbetet bifogade Fronesis en egenhändigt komponerad översättningsmanual på 12 sidor med anvisningar om hur exempelvis fotnoter, förkortningar och samman- och särskrivningar skulle behandlas.

Källtexten levererades i pdf-format, och själva texten gick inte att extrahera ur dokumentet då texten låg inbäddad i bildrutor. För att slippa skriva in hela källtexten för hand använde jag mig av OCR-skanning (som är en optisk läsning av tryckta tecken), vilket dock ledde till en hel del småfel. Flera dagar ägnades därefter åt att få till stånd en ren och korrekt källtext i wordformat, som dessutom stämde överens med de riktlinjer som lagts upp i översättningsmanualen. För själva översättningsarbetet använde jag mig av Microsoft Word 2003, SDL Trados 2006 Freelance och en mängd olika ordböcker och webbsidor.

Att min översättning skulle publiceras i ett temanummer om feminismen och vänstern var något som jag under arbetets gång försökte ta fasta på. Med andra ord tog jag det för troligt att många av de som skulle komma att läsa min översättning av KT delar Bernsteins *andliga kultur* (se kapitel 2.2.2). Den ideologiska aspekten på utgångspunkten för min fördjupningsanalys – översättningen av ordet ”re-gendering” – är alltså ett resultat av en anpassning till vad jag tror är en del av den målspråkliga läsargruppens *andliga kultur*.

4 Fördjupningsanalys

4.1 Bakgrund

4.1.1 Inledning

Lexikala luckor kan ofta ställa till bekymmer för översättare. Trots att det finns flera sätt att fylla dem kan det ibland uppstå problem. Kanske är ordet så välanvänt i källtexten att omskrivningar blir en klumpig lösning i längden, samtidigt som citatlån kan förstöra den målspråkliga upplevelsen (Ingo 1991:83). I många fall finns det ingen given lösning.

Den hugade översättaren ser kanske detta som en utmaning, medan andra ser det som ett problem. Säkert kan det också variera från gång till gång hur man ställer sig till det. Det står i alla fall klart att det ofta leder till extra arbete då man stöter på dessa luckor. Hur mycket varierar såklart från tillfälle till tillfälle och mellan olika översättare.

För mig kom en av dessa lexikala luckor att vålla så pass mycket bekymmer att den fick ligga till grund för den här analysen. Jag kunde inte hitta någon enkel skolboksmetod för att fylla den på ett bra sätt. Visserligen måste jag här erkänna att det tog mig åtskilligt lång tid att verkligen förstå den faktiska innebörden av den mening som min lucka var en del av. Men även efter att jag hade lyckats förstå tanken bakom den syntaktiskt snåriga och väldigt abstrakta meningen stod ett av ordens innebörd oklar för mig.

Det engelska ordet *gender* kan på svenska vara både *kön* och *genus*. (Visserligen blir ordet *gender* ensamt oftast översatt till *genus*, men i många termer där det ingår, t ex *gender gap*, används svenskans *kön*, som i *könsklyfta*, i översättningen.) Det har länge pågått en debatt inom olika svenska forskningsfält om dessa två termers för- och nackdelar. Många har åsikter, ofta också välgrundade, men det verkar inte finnas någon egentlig konsensus i frågan om vilken term som är att föredra. Hur man till slut väljer att översätta *gender* kan bero på flera saker, såsom vilken textgenre det rör sig om, vilka ideologiska tillhörigheter man har i frågor som rör kön och genus eller till och med ren okunskap.

Dessa två problem, lexikala luckor och ords dubbla innebörder, aktualiseras i ett och samma ord i Elizabeth Bernsteins ”The meaning of the purchase. Desire, demand and the commerce of sex”, nämligen re-gendering. Detta i och med att själva termen *re-gendering* saknar svensk motsvarighet och att just *–gender* kan tolkas som både *kön* och *genus* i sammanhanget.

4.1.2 Syfte

I den här analysen kommer jag att undersöka de semantiska fälten för de engelska termerna *sex* och *gender*, respektive de svenska motsvarigheterna *kön* och *genus*. Det innebär att utforska hur de förhåller sig till varandra, hur de har utvecklats historiskt och slutligen vad detta får för konsekvenser för en översättare då han eller hon ställs inför dessa.

Förutom den rent språkliga aspekten har den ideologiska delen av problemet också viss betydelse. Man gör ett politiskt ställningstagande när man medvetet gör en distinktion mellan *kön* och *genus*, och kanske i ännu högre grad när man väljer det ena före det andra. Om man inte kan motivera sitt val riskerar man att få ilsket mothugg. Kanske är det därför som somliga genusvetenskapliga, feministiska eller språkliga forskare väljer att inleda sina texter med en förklaring till varför de föredrar att använda det ena framför det andra (se t ex Gemzöe 2005:80–81, Eriksson-Zetterqvist 2005:294, Thurén 2002:9 och Aronsson 2005:7).

Dessa korta ”disclaimer-liknande” stycken som man i feministiska eller genusvetenskapliga texter ofta kan läsa brukar vara väldigt korta, eftersom de då inte utgör själva ämnet för texten. Det innebär då, vanligtvis, att man får en kortfattad motivering som går helt i linje med författarens egna tankar och värderingar. Att försöka sammanställa dessa argument och ta dem i beaktande tillsammans med de språkliga aspekterna av termerna bör förhoppningsvis leda till slutsatser som kan användas i valet av översättningsmotsvarighet till *re-gendering*.

4.1.3 Metod

Jag har valt en kvalitativ metod för det här arbetet. Huvuddelen av analysen kommer att bygga på mina egna resonemang och slutsatser, även om vissa av dessa kommer att bäras upp av rent kvantitativa fakta. Exempel på dessa fakta är ordboksdefinitioner av de svenska termer analysen rör. För det syftet har jag valt att använda mig främst av Nationalencyklopedins databas på nätet (NE), samt Svenska Akademiens Ordbok (SAOB). Förstnämnda har fått fungera som grund för de svenska termernas nutida betydelser i ett generellt sammanhang, medan sistnämnda har kunnat ge mig de svenska termernas ursprung och betydelseutveckling.

Jag kommer på ett liknande sätt att använda diverse ordböcker och lexikon för att förkovra mig i engelskans *gender* och *sex*. Jag kommer i analysen av dessa termer också att jämföra dem med deras svenska motsvarigheter för att se hur de skiljer sig från eller liknar varandra konnotations- och denotationsmässigt.

Dessutom avser jag att försöka ge en kort bakgrund till begreppsförvirringen kring *genus* och *kön*, för att sedan sammanställa detta med de språkliga data jag fått fram. På så sätt

hoppas jag kunna göra ett väl motiverat val av översättning, samtidigt som jag utifrån analysen kan utvärdera fler översättningsalternativ som under arbetets gång aktualiserats.

4.1.4 Analysens disposition

Den här analysen består av fyra huvuddelar. Den första är tänkt att ge en bakgrund till arbetet och presentera hur jag kommer att ta mig an uppgiften. Den andra delen är den största delen och behandlar de berörda termerna ur både ett språkligt och ideologiskt perspektiv. Först kommer jag ge en kort bakgrund till diskussionen kring genus- och könsbegreppen, för att sedan analysera både de engelska och de svenska termerna mer ingående. I samma del kommer jag avslutningsvis att försöka utröna vilka konsekvenser valet mellan *genus* och *kön* kan ha, både språkligt och ideologiskt.

Den tredje delen behandlar mitt slutgiltiga val av översättningsmotsvarighet. Flera alternativ har under arbetets gång varit aktuella, och jag tar här ställning till hur pass bra dessa är. Det huvudsakliga valet av översättningsmotsvarighet kommer att baseras på de slutsatser jag kommit fram till kring de engelska och svenska termerna. Avslutningsvis sammanfattar jag arbetet och kommenterar resultaten.

4.2 Termanalys

4.2.1 *Genus* eller *kön* - bakgrund till begreppsförvirringen

Dikotoma förhållanden, eller flytande punkter på en axel av binära motpoler? Hur ställer vi oss egentligen till begreppspar som *kvinna/man*, *kvinnlig(t)/manlig(t)*, *kvinnlighet/manlighet* och *feminin(t)/maskulin(t)*?

När man på svenska försöker göra dessa distinktioner bör man vara medveten om skillnaderna mellan *biologiskt* och *socialt* kön: pratar man om faktiska genitala skillnader mellan kvinnor och män, eller pratar man om det som i förlängningen är styrt av sociala normer kring hur kvinnor och män uppfattas och förväntas agera på olika sätt?

Precis som Britt-Marie Thurén påpekar försöker man idag inte bara förstå vad fenomenet *genus* faktiskt är, utan också själva termen *genus* (2002:9). Hon pekar också på den oenighet som finns kring termen:

> Många menar att genusbegreppet inte behövs på svenska, att vi lika gärna kan, eller rentav hellre bör, säga *kön*. Andra, som jag själv, finner argumenten för termen *genus* mer övertygande, och den har blivit etablerad inom svensk forskningsbyråkrati. Här finns inte

> plats att redovisa denna komplexa debatt; den skulle kunna motivera en egen bok. (2002:9, *min kursiv*.)

Thurén fortsätter med att lägga till att de flesta av medförfattarna i hennes antologi själva förklarar och motiverar sina språkbruk, men hon betonar att de ”menar ungefär detsamma vare sig [de] säger genus eller kön”.

Ett belägg för Thuréns preferens för termen *genus* läggs fram av R.W. Connell: ”Nyckeln är att släppa fokus på skillnaderna och i stället sätta fokus på *relationerna*. Genus handlar framför allt om de sociala relationer inom vilka individer och grupper agerar” (2003:20). Connell lyfter fram skillnaden mellan *kön* och *genus* genom att hänvisa till *kön* som något uppbyggt på en dikotomi, medan *genus* kan innehålla ”både skillnader och dikotomi, men också många andra mönster” (2003:20). Som exempel på detta tar Connell maktstrukturer inom det ena (biologiska) könet, som arméer och multinationella företag (2003:21). Att det i dessa exempel inte alltid behöver röra sig om rent manliga hierarkimönster är inte det väsentliga. Argumentet ligger i att dessa maktstrukturer inte helt kan beskrivas utifrån ett begrepp för endast bipolära maktsystem (som *kön* och dess kvinna/man-dikotomi), men att genusbegreppets vidare innebörd för relationer och strukturer mellan olika *individer* erbjuder just de språkliga möjligheterna.

Connell, med flera, verkar alltså se ett behov av *genus* som term, men alla håller inte med. Ulla Eriksson-Zetterqvist menar visserligen att *genus* handlar om den sociala könsrollen, men att det gör det så pass mycket mer än engelskans *gender* att det helt enkelt inte är en bra språklig motsvarighet. Hennes uppfattning är att svenskans *kön* bättre återspeglar förhållandet mellan det kroppsliga och det sociala. Hon fortsätter: ”Liksom franskan och norskan bara har ett begrepp för det biologiska och det sociala (’sexe’ respektive ’kjønn’), verkar det därför rimligt att använda det ursprungliga begreppet även i svenska texter. Därför använder vi här begreppet *kön* istället för *genus*” (2005:294, *min kursiv*).

Eriksson-Zetterqvist tar även hjälp av andra forskare för att ge ytterligare ett skäl till att termen *genus* är redundant i svenskan. Hon pekar på feministiska forskares påståenden om att kroppen är det som i grunden får oss att känna oss som kvinnor eller män, och därmed att kroppen är utgångspunkten för hur genus skapas. Att de sociala konstruktionerna – som alltså sägs vara grunden för det somliga kallar *genus* – stammar från våra egna uppfattningar om den biologiska tillhörigheten gör det fysiologiskt tomma genusbegreppet missvisande (2005:294).

Det råder alltså en viss förvirring kring vad som ska läsas in i *genus* (och därmed även till viss del *kön*) i den svenska forskarvärlden. Men vad beror det på, och vilka betydelser lägger vi in i termerna, vilka konnotationer får vi av dem, och vilka är deras faktiska och ursprungliga betydelser?

4.2.2 Engelskans *sex*

Sex dök upp i engelskan någon gång under 1300-talet, och var då lånat från fornfranskans *sexe*. Det fornfranska ordet kommer i sin tur från latinets *sexus*, som är en härledning av verbet *secare*, som betyder ungefär att ”dela upp” eller ”skära” (Reference.com). Man kan tydliggöra den ursprungliga tanken bakom engelskans *sex* genom att koppla ihop det med andra ord som *section* (*tvärsnitt*) eller *secant* (*sekant* – rät linje som skär en cirkel eller kurva i två punkter). Det handlar helt enkelt om en bipolär uppdelning av människosläktet, baserad på biologiska olikheter.

Om nu *sex* är det begrepp som delar upp människan i två grupper, är dessa grupper då alltid (och överallt) desamma? Det är naturligtvis svårt att veta, men man kan anta att den biologiska könsskillnaden är och har länge varit den förhärskande skiljelinjen mellan dessa två grupper. Det som är intressant att se på är dock hur man i olika tider och kulturer har ställt de två motpolerna mot varandra. Man kan här föreställa sig relationer som ”original/kopia”, kompletterande enheter eller binära motpoler. Thomas Laqueur har skrivit om människans olika förhållningssätt till könsindelningen och då främst lagt fram två modeller för hur det kan se ut: enkönsmodellen och tvåkönsmodellen.

Den förstnämnda går ut på att man ser könsskillnader som en uppsättning mindre viktiga gradskillnader. Laqueur menar att antikens folk såg på kön på det här sättet – kvinnor bar på samma könsdelar som män, med den enda skillnaden att kvinnornas könsdelar var ut och in. Dessutom ansåg man att sädesvätska, blod och mjölk var inbördes utbytbara och bestod av samma grundläggande ämnen. I det här synsättet var kvinnan underordnad mannen, om än inte av annorlunda slag – kvinnan var helt enkelt inte lika mycket man som en man (Muse.jhu.edu).

Medan enkönsmodellen baseras på tanken att män är den överordnade och mer fullkomliga versionen av samma slags varelse, bygger tvåkönsmodellen på att kvinnor och män är diametralt åtskilda (Muse.jhu.edu). Vidare menar Laqueur att det inte finns någon definitiv övergångspunkt från det ena synsättet till det andra, men att man sedan upplysningstiden mer eller mindre sett män och kvinnor som av olika slag. Det är alltså när

denna nya modell börjar dominera som man på allvar tillskriver de manliga och kvinnliga egenskaperna den biologiska könstillhörigheten (Arwill-Nordbladh 2008:29).

Ett annat sätt att se på människan, som helt skiljer sig från Laqueurs en- och tvåkönsmodeller, är 1600-talsfilosofen John Lockes idé om att människan föds helt utan nedärvda egenskaper. Han ansåg att människan är en *tabula rasa*, ett oskrivet blad. Maja Larsson nämner detta och fortsätter:

> Upplysning, bildning och förnuft var egenskaper som enligt detta perspektiv kunde förvärvas under livets gång. I detta avseende skilde sig upplysningens människosyn från den gamla världens föreställningar om börd där Guds, kungens, mannens och faderns överhöghet var given redan vid födseln, och där den sociala positionen låg i blodet och ärvdes från generation till generation. (2005:41)

Tydligt är alltså att engelskans *sex* initialt har fyllt funktionen av att definiera människor utifrån deras biologiska könsskillnader, och att det i sin tur har genererat en (mindre dynamisk) maktaspekt mellan dessa två. Det är först under 1500-talet som ordet får betydelsen av *egenskaperna* knutna till det att vara av mans- eller kvinnokön (Online Etymology Dictionary). Om man så vill kan man se det som att det var då som tanken bakom det som på engelska senare kom att bli känt som *gender* för första gången formulerades, även om termen *gender* inte kopplades ihop med tanken om sociala könsegenskaper förrän på 1960-talet.

För att ta reda på vilka betydelser man lägger i termen idag har jag konsulterat ett flertal ordböcker. Den i särklass vanligaste definitionen är fortfarande uppdelningen av levande varelser i två grupper utifrån deras reproduktiva egenskaper. Det är också tydligt att ordböckerna inte erbjuder fler alternativ än de två klassiska. Med andra ord verkar det som att den ursprungliga betydelsen fortfarande är den vanligaste definitionen av termen. Det är dock lite intressant att se hur verbet *sex* definieras på olika sätt i olika ordböcker: ”[t]o determine the *sex* of (an organism)” (the Free Online Dictionary, min kursiv) och ”to determine the *gender* of” (Wordsmyth, min kursiv). Återigen verkar det som att det inte är helt enkelt att veta vilket av dessa två termer som gäller. Förmodligen syftar definitionerna till samma sak, men uttrycker det på olika sätt – hade det varit en skillnad i att avgöra *sex* och *gender* borde ju båda dessa ha funnits med i båda definitionerna.

Om man släpper ordböckerna kan man hitta diskussioner om *sex* där det innefattar fler kategorier än ordböckernas två. Det händer att barn föds med genitalier som varken är

entydigt manliga eller kvinnliga, och man talar då om ”intersex children”. I andra fall stämmer inte de yttre genitalierna överens med de inre eller barnets hormonbalans. Jay Rayner kommenterar detta: “In the US, there is currently a debate over whether medical intervention to assign gender to intersex children is justified. A number of academics argue that the condition is evidence of more than just two rigid genders, and that a physical blurring of the distinction is something for society to deal with, not the individual” (Observer). Här har vi alltså ett exempel på hur *sex* används som något ytterligare än just ”man eller kvinna”. *Gender* används för att beteckna det färdiga ”resultatet” av det medicinska ingreppet, alltså antingen man eller kvinna, även om det är oklart om detta är ur ett socialt eller biologiskt perspektiv.

Ett ytterligare sammanhang då *sex* används för att beteckna könstillhörighet utan att det rör sig om antingen manligt eller kvinnligt är då man talar om vuxna människors psykologiska förhållningssätt till sitt eget kön. I en artikel i *Telegraph* kan man läsa följande: “[Clemens Tempfer] denied claims that researching biological explanations for transsexuality could lead people to find cures. However he said that if other gene variants were found then diagnosis would become easier. This would benefit transsexuals as they could start gender reassignment or hormone therapy earlier in life.” Precis som i exemplet ovan används *sex* i en sammansättning för att beteckna ett tillstånd som varken är entydigt manligt eller kvinnligt, medan *gender* verkar peka tillbaka mot endera av dessa två.

Utifrån dessa två exempel verkar det som att *sex* är gångbart i sammanhang där man talar om ett ”tredje” kön. Men här bör det också nämnas att ”transgendered”, ”transsexual”, ”gender reassignment” och ”sex reassignment” alla ger hundratusentals, om inte miljontals, träffar på Google. De slutsatser man kan dra av detta är att *sex* inte längre bara syftar på uppdelningen av levande varelser i två grupper, och även att termen ibland av somliga används nästan synonymt med *gender*. Det kan mycket väl finnas flera olika skäl till att göra distinktioner mellan dessa två, men än så länge verkar inte termerna åtskiljas på något konsekvent sätt.

4.2.3 Engelskans *gender*

I huvuddelen av det här kapitlet kommer jag att försöka precisera betydelsen i termen *gender* som den ser ut idag, men jag kommer också att redovisa termens etymologiska ursprung. För det syftet kommer jag stundtals att behöva kontrastera *gender* med *sex*, varför viss överlappning mellan det här kapitlet och föregående kan komma att ske.

Precis som engelskans *sex* är *gender* ett lånord från fornfranskan (*gendre*), som i sin tur har tagit det från latinet (*genus*). Ordets betydelse är ungefär ”slag” eller ”sort”. Så medan *sex* bär på betydelsen av att dela upp något, syftar *gender* på de delar som blir resultatet av denna delning. *Gender*, precis som de engelska orden *kind*, *kin* och *king*, kan som längst spåras tillbaka till urindoeuropeiskans rot $g^e n$-. Andra ord som är besläktade med *gender* är franskans *genre* och grekiskans rot *gen*- (ung. ”att producera”) (Reference.com).

Gender uppträdde för första gången i engelskan någon gång under 1300-talet och kom sedan att under en lång tid enbart syfta på könstillhörighet, själva egenskapen av att vara av ”han- eller honkön”. Andra ord som då ofta kunde synas som framförställda adjektivattribut till *gender* var *masculine*, *feminine* eller *first*.

David Haig, fil. dr. vid Harvard University, publicerade 2003 en kort men noggrant dokumenterad studie över hur användningen av termen *gender* har utvecklats från mitten av förra århundradet fram till idag. I studien kartlägger Haig hur termerna *gender* och *sex* har använts i titlar på över 30 miljoner akademiska skrifter mellan åren 1945 och 2001. Man kan tydligt se hur *sex* i början av denna period var fullkomligt dominerande, men också att *gender* någon gång under 90-talet faktiskt började användas flitigare än *sex* (Haig 2004:89).

Haig förklarar också att *gender* för första gången användes i den betydelse vi idag är vana vid av psykologen och sexologen John Money, då denne 1955 introducerade begreppet *gender role*: ”The term *gender role* is used to signify all those things that a person says or does to disclose himself or herself as having the status of boy or man, girl or woman, respectively. It includes, but is not restricted to, sexuality in the sense of eroticism” (Haig 2004:91). Denna definition må ha varit den första, men sannerligen inte den enda numera. Man kan fortfarande idag hitta nya definitioner som tar avstamp i Moneys, men som på något sätt skiljer sig från denna (Haig 2004:93).

Om man jämför Moneys definition av *gender role* med definitioner av svenskans *könsroll* (som också introducerades under 50-talet) ser man att grundperspektivet skiljer sig åt. Medan Moneys definition utgår från en persons handlingar och ord, har exempelvis Svenska Kvinnoförbundet samhällets normer som utgångspunkt för sin definition: ”Begreppet könsroll beskriver de roller och uppgifter som *tilldelas* kvinnor och män på grundval av tillskrivna olikheter mellan könen. […] Könsroll är ett sammanfattande begrepp för socialt och kulturellt bestämda skillnader mellan könen när det gäller beteende, värderingar, normer, föreställningar, resurser, makt och prestige” (Svenska Kvinnoförbundet, min kursiv).

I NE:s definition av *genus* (se kapitel 4.2.5), utgör ”de föreställningar, idéer och handlingar som sammantagna formar människors sociala kön” grunden för begreppet.

Likheten mellan definitionerna av *könsroll* och *genus* är alltså slående, men sen har ju det senare begreppet också ersatt det tidigare (NE). Den intressanta följden av detta blir att både *gender* och *gender role* därmed borde ha *genus* som svensk motsvarighet. Kanske kan det här hjälpa oss att lite bättre förstå engelskans *gender*, då det verkar ha väldigt mycket gemensamt med sitt generiskt underordnade begrepp *gender role*? Självklart är inte *gender* och *gender role* helt synonyma, som vi kan se i citat som ”your gender role is the public expression of your gender identity” (The Free Online Dictionary), men likheten i definitionerna ovan kan inte förnekas.

Haig tar också upp hur *gender* adopterades av feministiska forskare någon gång under 70-talet, men att det inte omedelbart rådde någon konsensus i frågan om termens exakta betydelse. Däremot menar Haig att de feministiska forskarna kom att se *gender* som sitt eget bidrag till forskningen då de lyckades sudda borta de sexologiska undertonerna. Mitt i allt detta lägger Haig också fram en möjlig teori om varför distinktionen mellan *sex* och *gender* är så svår att upprätthålla:

> One problem with the simple dichotomization of *biological sex* and *social gender* was that no term remained to refer to situations in which causation was unknown, disputed or involved an interaction between biology and culture. Thus, the choice of term for this middle ground became a simple matter of preference, blurring the conceptual distinction between terms. […] Given the expansion in the domain of *gender*, and a certain indeterminacy in its meaning, it is hardly surprising that some authors who were unfamiliar with the subtleties of feminist debate interpreted *gender* as a simple synonym for *sex* and adopted it as such in their own writings. This is unambiguously demonstrated when *gender* is used in relation to the psychology of nonhuman animals, without any implication of a determining role of culture in the causation of observed differences. (2004:94, min kursiv)

Avslutningsvis påpekar Haig att dagens naturvetenskapliga forskare väljer att använda sig av *gender* i biologiska sammanhang antingen för att visa att de står bakom de feministiska värderingarna, eller helt enkelt för att undvika sammanblandningar mellan ”sex som kön” och ”sex som reproduktion” (2004:94-95).

4.2.4 Svenskans *kön*

Om man går till Svenska Akademiens Ordbok (SAOB) finner man bland annat denna definition för (människo-)kön:

> [S]ammanfattande benämning på vardera de två stora grupper i vilka (högre stående) organiska varelser indelas med hänsyn till fortplantningsorganen, (grupp av) hannliga resp. honnliga individer; särsk. i fråga om människor: män resp. kvinnor, mankön resp. kvinnokön; ofta föregånget av poss. pron. l. annan pronominell bestämning. *Folk av bägge (båda) kö- nen; jfr* ***4.*** *Hon är en prydnad för sitt kön.*

Att det är den biologiska aspekten som hägrar här är lätt att se i och med uttryck som ”organiska varelser” och ”fortplantningsorganen”. Det ”hannliga” respektive det ”honnliga” här är alltså rent kroppsligt. Det är intressant att se att det dikotoma förhållandet män/kvinnor och mankön/kvinnokön upprätthålls i och med ordet ”respektive”, som tydligt signalerar två ytterligheter. Precis som Nina Björk uttrycker det är en kvinna ”en människa med slida och bröst” (1996:11), och den som inte är en kvinna är då, rent biologiskt, en man.

I regel har vi här alltså två ytterligheter, två motpoler: kvinnan och mannen. Termen *kön* betecknar ett begrepp vars biologiska aspekt alltså bygger på en dikotomi. Åt detta ges ytterligare stöd i och med ett annat exempel från SAOB på hur termen *kön* kan användas, eller åtminstone har använts: ”(numera knappast br.) i uttr. det andra *könet*, kvinnokönet”. Även om detta uttryckssätt alltså inte längre är brukligt har man en gång i tiden använt det, och tankemönstret lever kvar än idag. Att kvinnokönet skulle vara det *andra könet* lär i det här fallet inte betyda att det finns ett tredje och kanske fjärde, utan snarare att det ena är mannen och det andra är kvinnan. Det är just den sortens historiskt och socialt tänkande som mynnar ut i de dolda normer som i sin tur skapar de språkliga fängelser som dagens postmodernistiska feminister försöker bryta sig ut ur (Björk 1996:12).

Sättet att använda termen *kön* bygger som sagt på ett dikotomt förhållande mellan de biologiska betydelserna för *kvinna* och *man*. Det här innebär i förlängningen att vi, som brukare av termen, blir begränsade i våra tankemönster. Då vi applicerar det dikotoma synsättet på exempelvis ”temperaturer” får vi ”kallt” (kvinnligt) och ”varmt” (manligt) som resultat (se Ekenvall 1992:23). Ingenstans finns det i detta system plats för nyanseringar som ”ljummen” eller ”sval”. Om man vill kunna markera flytande punkter mellan två binära motpoler behöver man ett mer varierat synsätt, ett system för inbördes relationer som hjälper oss förstå mer än motsatsförhållanden. Så för att få en fullare förståelse för de mönster som uppstår i samhället kan det vara motiverat att använda sig av en mer nyanserad begreppsapparat.

4.2.5 Svenskans *genus*

Om man går direkt till SAOB för att läsa på mer om *genus* och vad det betyder ser man snabbt att betydelsen ”socialt kön” inte finns med i artikeln. Det beror naturligtvis på att det var åtskilliga år sedan redaktionen på SAOB befann sig på bokstaven g. Artikeln om *genus* är tryckt år 1928. Det man kan läsa om *genus* är bland annat att det är en ”språkv. benämning på varje särskild av de kategorier i vilka substantiven efter det betecknades olika naturliga kön resp. saknad av kön l. efter arten av substantivens egen l. av med dem syntaktiskt förenade ords böjning l. form indelas”. Det är alltså språkvetenskapens *genus* som blir det enda egentligt väsentliga för sökträngen *genus*. Vill man veta mer om *genus* som ”socialt kön” får man leta sig till modernare källor.

NE har desto mer att säga om den nyare betydelsen av *genus*:

> [B]egrepp inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning och teoribildning som används för att förstå och urskilja de föreställningar, idéer och handlingar som sammantagna formar människors sociala kön. Begreppet infördes i början av 1980-talet och har ersatt begreppet könsroll. Termen genus är en översättning av eng. *gender*. Genus används som benämning på den kulturella process som tillskriver såväl människor som symboliska förhållanden och institutioner kollektiva s.k. könsegenskaper, dvs. manligt och maskulint resp. kvinnligt och feminint.

Det ryms en hel del information i det här korta stycket om begreppets betydelse och ursprung: Vi får för det första veta grovt inom vilka områden som ordet förkommer. Att det rör sig om en akademisk miljö verkar stämma väl överens med Språknämndens påpekande att ”i allmänspråket är det enklare att hålla fast vid **kön** och **könsroller** eller **jämställdhet**” (Veckans Språkråd, originalets fetstil). Här kan vi alltså se hur *genus* verkar höra hemma i en akademisk diskurs mer än *kön* gör.

För det andra får vi en tidsram till begreppet. De flesta av oss vet nog att det under 1900-talet i Sverige har hänt en hel del vad gäller kvinnors kamp för jämlikhet. Katarina Schough nämner rösträtten, drägligare arbetsvillkor, preventivmedel, abort, särbeskattning och större engagemang i internationella fredsfrågor (2001:146). Hon fortsätter: ”I relation till dessa frågor har kvinnor inte varit en homogen grupp. Om systerskapets svårigheter och möjligheter skriver ett antal forskare i *Kvinnor mot kvinnor*. De lyfter fram olikhet mellan kvinnor […]” (2001:146). När engelskan införde *gender* som komplement till *sex* kom den svenska övergången från *kön* till *genus* ganska naturligt. Men kanske är det på grund av tankegångar liknande Schoughs som svenska forskare hellre använder *genus* när de talar om kulturellt eller

socialt betingade skillnader mellan könen (se Veckans Språkråd). Begreppet *genus* introducerades alltså i svenskan på 80-talet, och den framstående genusforskaren Yvonne Hirdman argumenterade 1988 för att termen, tillsammans med *genussystem*, var väldigt användbar i kvinnoforskningen. Hon menade att *genus* var en bra beteckning för manligt och kvinnligt, särskild med tanke på den nya kunskap man hade fått om vad manligt och kvinnligt innebar (Kalnebratt 2008:1).

Det tredje och sista stycket intressant information vi kan hämta ur NE:s artikel om *genus* finns i de sista orden: det talas om *könsegenskaper*. Det här är kanske det ord som ensamt bäst beskriver och är synonymt med *genus*. För det är just könens egenskaper som *genus* syftar till. Visserligen är det ju inte alltid helt lätt att veta, eller ens vetenskapligt överenskommet, vad dessa egenskaper är. Men det är i det här ordet som man så tydligt kan börja se och förstå skillnaden mellan *genus* och *kön*. Man skulle i det här fallet inte kunna byta ut *kön* mot *genus* och säga ”genusegenskaper” – det skulle bli en tautologi, eftersom *genus* är just de egenskaper som vi tillskriver det biologiska *könet*.

Sedan 80-talet har definitionen för *genus* diskuterats ganska friskt, och även om det inte råder en total konsensus, så drar de flesta definitioner åt samma håll: man talar om de sociala egenskaperna av att vara av ett visst biologiskt kön. Man kan tycka att relationen mellan *kön* och *genus* nu borde vara glasklar och att en vedertagen definition borde kunna införas. Men enligt Marta Blomqvist börjar genusforskare och feminister överge *genus*, till förmån för *kön*, precis då genusbegreppet börjar etableras i det svenska språket. Anledningen till detta är att man nu börjar ifrågasätta själva distinktionen mellan just *kön* och *genus*: ”Åtskillnaden ger sken av att det biologiska och det sociala på ett enkelt och tydligt sätt kan separeras. Tänker vi oss i stället att det mellan den [sic] biologiska och det socialt konstruerade finns ett samspel, som gör det svårt att avgöra var det ena börjar och det andra slutar, blir distinktionen svår att upprätthålla” (2005:6). Hon menar att en del forskare numera ser *kön* som lika kulturellt som *genus*, och beskriver det hela som ”från kön till genus, tur och retur – en resa i könskonstruktion” (2005:6).

Anledningen till att det skulle vara ”svårt att avgöra var det ena börjar och det andra slutar” förklaras av Kristina Eriksson. Hon menar att all forskning, humanistisk som naturvetenskaplig, alltid redan befinner sig i en social och kulturell kontext (Eriksson 2005:51). Vi kan alltså inte kliva ut ur våra sociala och kulturella ramar och se med objektiva ögon på saker och ting. Därmed skapas och definieras biologiskt *kön* i en social och kulturell kontext, vilket gör att det hamnar väldigt nära *genus*, som alltså är att förstå som en social konstruktion.

4.2.6 Ett språkligt eller ideologiskt val?

Efter att nu ha gått igenom engelskans *sex* och *gender*, samt svenskans *kön* och *genus* vet vi alltså att det långt ifrån alltid är uppenbart vilken term som är det bästa valet. Vi vet att inte ens forskare inom de tydligast berörda traditionerna kan komma överens om hur termerna bäst bör definieras och användas, vilket jag har visat i flera exempel. Det finns dock några aspekter av den här diskussionen som man bör vara medveten om när man till slut väljer att skriva eller prata om *kön* eller *genus*:

Det första man måste ha klart för sig är att de flesta forskare idag gör skillnad på termerna, men inte alla. I vissa fall kanske det alltså inte är av största vikt att man håller isär termerna, men man bör nog vara säker på att så är fallet innan man använder det som en ursäkt för sin egen okunnighet. (Om man verkligen inte kan motivera varför det bör heta *kön* eller *genus*, tror jag att det kan vara tillrådligt att försöka förklara det på ett kortfattat sätt.)

Det andra man bör tänka på är att det finns väldigt många som ser valet av ord som långt mycket mer än bara ett språkligt val. Precis som jag visat, hävdar somliga att *kön* betecknar något som bygger på en dikotomi. Detta i sin tur är grunden för ett patriarkalt synsätt, och blir därmed olämpligt i ett sammanhang där man inte försöker motverka dagens jämställdhetssträvan mellan män och kvinnor. Det här manifesteras delvis genom ord som *könsroll*, som är ”förknippa[t] med ideologiska föreställningar om hur förhållanden mellan könen bör vara” (Svenska Kvinnoförbundet). Det är dessa föreställningar som många menar bidrar till kvinnoförtryck. Dock finns det, som sagt, forskare som hävdar att en distinktion mellan begreppen är meningslös, eftersom våra tankar aldrig kan bli objektiva nog att se saker och ting som antingen påverkade eller opåverkade av samhälle och kultur.

Men även om man nu är medveten om att man gör ett ideologiskt val i sin användning av antingen *kön* eller *genus*, är det fortfarande inte helt uppenbart vilket som är det bästa. Som Marta Blomqvist (se slutet av kapitel 4.2.5) säger kan det ha vuxit fram en ovilja bland dagens feminister och genusvetare att använda *genus*, då det alltså är svårt att upprätthålla en distinktion mellan det och *kön*. Ett liknande resonemang fördes *mutatis mutandis* av Haig kring åtskiljandet av *gender* och *sex* (se slutet av kapitel 4.2.3). Jag tror, personligen, att man i en akademisk diskurs fortfarande kan signalera sympati med feministiska ideal genom att använda sig av *genus* (så länge det är *genus*, och inte *biologisk kön* man pratar om).

En tredje sak man bör tänka på är att termen *gender* börjar få en allt större genomslagskraft i naturvetenskapliga och medicinska sammanhang på engelska, som jag visade med hjälp av David Haig i kapitel 4.2.3. Att dra slutsatsen att detsamma är gångbart även på svenska känns inte helt otänkbart med tanke på hur svenskan alltså verkar ha

utvecklat de här termerna i engelskans kölvatten. Det här betyder dock inte att ett sådant användande är berättigat hursomhelst. Om man inom naturvetenskapen eller medicinen talar om *genus* hos djur, så bör det även då handla om skillnader mellan hon- och hankön, genererade av djurvärldens sociala strukturer – inte skillnader som är avhängiga det rent biologiska. Med andra ord skulle *genus* inom naturvetenskapen kunna användas för sociala maktstrukturer inom olika grupper eller flockar av djur, medan *kön* mer skulle hänga samman med olika reproduktiva skillnader och uppgifter mellan djur av samma art.

4.4 *Re-gendering* och dess svenska översättningsalternativ

När det gäller översättningen och betydelsen av *re-gendering* har jag under arbetets gång fått tips och idéer från både mina handledare och personer med någon sorts adekvat ämneskunskap. Jag har även försökt komma på egna översättningsalternativ. I det här kapitlet tänkte jag att jag skulle gå igenom dessa alternativ ett och ett och därigenom försöka komma fram till på vilka sätt de är lämpliga som målspråkliga alternativ eller inte. Jag kommer dessutom att dela in översättningsalternativen i två grupper beroende på om de innehåller eller består av *kön* eller *genus*.

Vid den här punkten i analysen har jag redan en ganska bestämd uppfattning om huruvida *gender* i *re-gendering* bör översättas till *kön* eller *genus*. Men för att visa på hur problematiska sådana här termer trots allt kan vara att översätta, samt hur stor spännvidd av översättningsalternativ som finns i den målspråkliga arsenalen, vill jag lägga fram alla alternativ.

Tabell 2

-kön-	***-genus-***
*Kön*somkodning	*genus*omkodning
*Kön*skodning	*genus*kodning
åter*kön*ande/åter*kön*ing	åter*genus*ifierande/åter*genus*ifiering
åter-/omskapande av *kön*sbalansen	åter-/omskapande av *genus*balansen
om*kön*ande/om*kön*ing	om*genus*ifierande/om*genus*ifiering

Då jag skriver detta i Microsoft Word är det slående att se hur stavningskontrollen i programmet rödmarkerar de flesta av dessa alternativ som okända eller obefintliga ord. *Re-gendering* är en så pass smal fackterm att den sällan finns med i engelska ordböcker, varken fackordböcker eller mer allmänna, vilket naturligtvis gör det än mer svåröversatt. Därtill kan

man tänka sig att de gånger begreppet förekommer på svenska är det i olika varianter. Det finns helt enkelt ingen konsensus kring hur det bör uttryckas på svenska. Därför kommer jag att använda mig av frekvenssökningar på Google för att se hur ofta, om ens överhuvudtaget, dessa svenska alternativ förekommer. En annan sak jag kommer att väga in i bedömningen är hur pass smidigt dessa alternativ fungerar språkligt, och då särskilt i just den aktuella meningen i min översättning.

Det textuella sammanhang i vilket termen ska föras in är följande:

> Eng: In fact, state interventions in (a typically lower-class tier of) male heterosexual practices, and the *re-gendering* of sexual stigma in certain middle-class fractions can both be linked to some of the broader transformations that produced the burgeoning demand for sexual services in the first place. (KT-rad 136–143)
>
> Sv: Statliga ingripanden i manligt heterosexuellt beteende (av typiskt underklassnitt), och *the re-gendering (of)* sexuell stigmatisering i vissa segment av medelklassen kan båda kopplas till de större omvandlingar som ursprungligen föranledde den växande efterfrågan på sexuella tjänster. (KT-rad 136–144)

Könsomkodning: En sökning på Google ger inte mer än fem träffar, varav fyra är unika sidor. En av dessa texter, som tyvärr inte får citeras utan författarens medgivande, behandlar delvis frågan om hur vissa yrken kan genomgå en process där deras status som kvinno- eller mansyrken ändras. Detta skulle, enligt författaren, vara en form av *könsomkodning*. Betydelsemässigt träffar termen till stora delar rätt. Dessutom är den enkel att rent textuellt föra in i sammanhanget. Det som talar emot termen är såklart den väldigt låga användningen av det.

Könskodning: Till skillnad från ovan nämnda alternativ genererar *könskodning* knappt tusen träffar, även om långt ifrån alla dessa är unika sidor. Tydligt är i alla fall att det här är en vanligare term. Textmässigt fungerar den lika bra som *könsomkodning*, men förlorar mycket på att *re*-ledet utelämnas. Betydelsen av termen stämmer helt enkelt inte överens med det i KT, eftersom den repetitiva aspekten av processen som termen beskriver går förlorad.

Återkönande/återköning: Ingen av dessa två former går att hitta via Google. Rent språkligt träffar de heller inte helt rätt, och de känns båda väldigt konstruerade och onaturliga. Stilistiskt sett går de helt enkelt bort.

Åter-/omskapande av könsbalansen: Ej heller här kan man hitta några träffar på Google, vilket kanske var att vänta. Frasen är dessutom väldigt abstrakt, dels då den innehåller ett

verbalsubstantiv (Hellspong & Ledin 2006:68), dels då *könsbalans* är ett ganska abstrakt substantiv. Man skulle visserligen kunna hävda att en viss abstraktionsnivå ibland är det som författaren vill uppnå, men i just den här översättningen tycker jag att det känns omotiverat att arbeta på det sättet, då texten redan har ett ganska högt läsaransvar.

Omkönande/omköning: Precis som med *återkönande/återköning* lyser dessa alternativ med sin frånvaro på Google. De är också otydliga i sin innebörd, då det är oklart vad själva *könandet* innebär.

Om man sedan vänder blicken till de översättningsalternativ som bygger på *genus*, kommer de allmänna kommentarerna kring frasernas uppbyggnad se ut ungefär som deras respektive motsvarigheter ovan. Den största skillnaden är nog att några av *genus*-alternativen blir ännu mer konstlade och barocka som språkliga konstruktioner (som exempelvis *återgenusifierande* eller *omgenusifiering*). Det enda ”alternativpar” ur *Tabell 2* ovan som skiljer sig väsentligt åt i fråga om frekvens är *könskodning* (944 träffar) och *genuskodning* (47 träffar).

Efter att ha gått igenom dessa alternativ verkar det som om inget av dem träffar helt rätt. Innebörden av KT:s korta och kärnfulla term låter sig helt enkelt inte fångas lika lätt i en målspråklig miljö: det blir här aktuellt att ta ställning till om textuell form eller språklig innebörd ska få företräde i valet av översättning. I just den här texten förekommer lyckligtvis *re-gendering* inte mer än en gång i KT, vilket öppnar för lite tyngre konstruktioner i MT. Hade termen däremot varit mer frekvent förekommande i KT hade kanske en ”lättare” fras varit att föredra i översättningen.

Jag tycker att det i just det här fallet kan vara motiverat att se sig om efter ytterligare översättningsalternativ. Här frångår jag alltså medvetet principen att man bör använda befintliga översättningar, och det motiverar jag helt enkelt med att ingen av dessa målspråkliga alternativ når hela vägen fram. Dessutom ser jag det som att man kan bygga in en friare omskrivning av den källspråkliga termen i den målspråkliga meningsstrukturen utan att förstöra varken innebörd eller en läsning av texten.

4.5 Översättningsresultat

Det första jag vill göra är att komma fram till hur just *re-* bör översättas. I alternativen ovan har det antingen överförts till *åter-*, *om-* eller helt enkelt utelämnats. Om man ska följa diskussionen kring engelskans *gender* och hur detta definieras och bestäms utifrån sociala och kulturella strukturer innebär det att dessa mönster från början är skapade på något sätt. Därför

tycker jag att det är högst motiverat att inte utelämna *re-* ur ekvationen, för att inte säga rent felaktigt.

Om man istället skulle använda sig av *åter-* skulle det antyda att dessa mönster har försvunnit, men att de kommit tillbaka i och med denna *re-gendering*. Översätter man *re-* till *om-* antyder man att helt nya mönster skapas. Det mest troliga i det här fallet, utifrån meningen i fråga, är att *re-* syftar på en återgång tillbaka till gamla mönster.

Om man sedan går vidare till *-gendering* har man kommit till själva kärnan i problemet. Jag har tidigare i den här analysen visat hur *gender* i olika sammanhang kan översättas till både *kön* och *genus*, och att skillnaden mellan dessa två termer har att göra med om man ser till det biologiska eller det sociala. Jag har även visat att somliga menar att den distinktionen inte är möjlig att göra utifrån dagens definitioner av termerna, både på engelska och svenska. Andra forskare, som Marta Blomqvist (se kapitel 4.2.5), hävdar att *kön* idag är lika kulturellt betonat, kanske på grund av en inkonsekvent användning av termerna, och att det därmed är att föredra.

Jag, för egen del, är beredd att följa Blomqvists linje. Under rådande omständigheter, i denna totala brist på konsensus i frågan, vill jag ta ställning. Kanske egentligen inte för termen *kön* i sig, men jag vill heller inte utan vidare använda mig av en term som fortfarande inte har fått en tryggad och väldefinierad plats i den svenska akademiska diskursen. Dessutom bör detta val inte leda till några missförstånd hos läsaren.

Så här långt har jag alltså komponenterna *åter* och *kön*. Syntaktiskt måste dessa fogas ihop till en nominalfras för att meningen ska fungera. Som jag nämnde tidigare återkommer KT:s term bara en gång i texten, vilket öppnar för lite friare omskrivningar. För att skapa nominalfrasen behövs ett substantiviskt huvudord, vilket alltså ska motsvara *-gendering*.

Då de ovan diskuterade alternativen med *kön* och *genus* som huvudord känns väldigt otympliga, kan det vara värt att fundera på att använda *åter* som den huvudsakliga byggstenen i nominalfrasen. Ett enkelt sätt att ge ordet rätt syntaktiskt funktion är att skapa ett verbalsubstantiv av det. I och med att *åter* inte är ett verb kan man tänka sig ord som *återanknyta* istället. I form av ett verbalsubstantiv skulle det bli *återanknytning*. Utifrån detta har jag till slut kommit fram till *återanknytningen av kön (till)*. Slutresultatet blir då detta:

> Sv: Statliga ingripanden i manligt heterosexuellt beteende (av typiskt underklassnitt), och *återanknytningen av kön till* sexuell stigmatisering i vissa segment av medelklassen kan båda kopplas till de större omvandlingar som ursprungligen föranledde den växande efterfrågan på sexuella tjänster. (KT-rad 136–144)

Att jag väljer att göra en omskrivning av *re-gendering* i översättningen, istället för att försöka etablera en ny term, har flera orsaker. För det första anser jag att det är viktigare här vad som sägs, inte hur det sägs. Med andra ord tycker jag att det kan vara motiverat att ta en språklig omväg för att föra fram budskapet. Som jag nämnt tidigare återkommer termen bara en enda gång, vilket gör att en något krångligare omskrivning inte riskerar att hindra det målspråkliga flytet i det långa loppet.

För det andra ser jag det här som en målgruppsanpassning, och då tänker jag särskilt på Fronesis ambition om att alla deras texter ska kunna läsas och förstås av alla som kan svenska. En nyetablerad term riskerar att göra sammanhanget oklart, då inga definitioner av termen står att finna. Ej heller skulle jag vilja införa en förklarande not eller parentes för termen i fråga, då det troligtvis skulle resultera i en omskrivning av den typ jag kommit fram till ovan.

För det tredje vill jag inte gärna försöka etablera nya termer i en diskurs där det redan råder en oenighet om hur termer i samma begreppsfält ska användas. Det skulle troligtvis bara göra frågan än mer komplex (om vi nu antar att min neologism skulle uppmärksammas). En omskrivning blir med andra ord ett sätt att närma sig problemet med en viss försiktighet, även om jag alltså blir tvungen att ta ställning till om jag ska använda *kön* eller *genus*.

5 Sammanfattning

Det här arbetet inleddes med en förberedande textanalys av Elizabeth Bernsteins artikel ”The meaning of the purchase. Desire, demand and the commerce of sex”, i vilken jag undersökte hur dess stil och syfte hängde ihop med mottagargruppen. Jag kom fram till att den varierade stilen och textens olika syften fungerade bra med den heterogena mottagarrollen.

I min fördjupningsanalys undersökte jag hur engelskans termer *sex* och *gender* och svenskans termer *kön* och *genus* kommit att få den betydelse de har idag, och vilka dessa är. Jag visade också hur det råder en begreppsförvirring kring termerna idag, och redovisade för några av de viktigaste synsätten. Bland annat framkom det att termen *kön* i svenskan fick konkurrens av termen *genus* någon gång under 1980-talet, och att den senare ofta blev den vanligaste inom exempelvis genusvetenskapen. Dock finns det somliga som menar att en återgång till *kön* vore lämpligare, då en distinktion mellan *kön* och *genus* är svår att upprätthålla.

Dessa analyser ledde fram till själva översättningen av termen *re-gendering*, och gav mig nog med bakgrundsfakta för att jag skulle kunna göra en välmotiverad översättning av termen. Den slutliga översättningen av KT:s term *re-gendering* blev *återanknytningen av kön (till)*.

6 Referenser

Primärlitteratur

Bernstein, Elizabeth, 2001: “The Meaning of the Purchase: Desire, Demand, and the Commerce of Sex,” i *Ethnography* Vol. 2, no. 3: 375-406

Sekundärlitteratur

Björk, Nina, 1996: *Under det rosa täcket. Om kvinnlighetens vara och feministiska strategier*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Blomqvist, Martha, 2005: ”Inledning”. Ur Martha Blomqvist (red.), *Dialoger mellan kön och genus*. Uppsala: Centrum för genusvetenskap.

Connell, R.W., 2003: *Om genus*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.

Ekenvall, Asta, 1992: *Manligt och kvinnligt. Idéhistoriska studier*. Skara: Viktoria Bokförlag.

Eriksson, Kristina, 2005: ”Från kön och genus till kön som konstruktion”. Ur Martha Blomqvist (red.), *Dialoger mellan kön och genus*. Uppsala: Centrum för genusvetenskap.

Eriksson-Zetterqvist, Ulla, Thomas Kalling & Alexander Styhre, 2005: ”Organisering, kön och mångfald”. Ur *Organisation och organisering*, Liber.

Gemzöe, Lena, 2005: *Feminism*. Stockholm: Bilda Förlag.

Haig, David, 2004: ”The Inexorable Rise of Gender and the Decline of Sex: Social Change in Academic Titles, 1945-2001”. Ur *Archives of Sexual Behavior*, vol. 33, nr 2, Kluwer.

Heffernan, James A. W., John E. Lincoln och Janet Atwill, 2000: *Writing, a college handbook*. New York, N.Y.: W.W. Norton & Company, Inc.

Hellspong, Lennart och Per Ledin, 2006: *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur

Ingo, Rune, 1991: *Från källspråk till målspråk: introduktion i översättningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, Maja, 2005: ”Det biologiska könets historia – ett ämne för genusforskaren”. Ur Martha Blomqvist (red.), *Dialoger mellan kön och genus*. Uppsala: Centrum för genusvetenskap.

Schough, Katarina, 2001: ”Platsen i vår forskning – ett geografiskt perspektiv på svenska studier om kvinnors villkor”. Ur Anna Johansson (red.), *Svensk genusforskning i*

världen: Globala perspektiv i svensk genusforskning och svensk genusforskning i ett globalt perspektiv. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning.

Thurén, Britt-Marie (red), 2002: *Genusvägar: en antologi om genusforskning*. Malmö: Liber

Examensarbete

Aronsson, Anna, 2005: ”Starka normer, dolda mönster: En analys av genus och normativitet i språk med utgångspunkt i en översättning av *Strong Women, Deep Closets: Lesbians and Homophobia in Sport* av Pat Griffin”. Lund, Lunds universitet.

Internetkällor

Arwill-Nordbladh, Elisabeth. (2008-01):
http://www.hsv.se/download/18.539a949110f3d5914ec800094025/isbn91-88874-74-5.pdf

CUE Journal. (2008-08):
http://cue.berkeley.edu/journal.html

Fronesis: Feminismen och vänstern. (2008-08):
http://www.fronesis.nu/nummer/57/vansternochfeminismen

Google. (2008-03):
http://www.google.se/

Kalnebratt. (2008-04):
http://www.umu.se/kvf/aktuellt/ppf/kalnebratt.pdf

Muse.jhu.edu (2008-01):
http://muse.jhu.edu/journals/postmodern_culture/v002/2.3r_altman.html

NE. (2008-01):
http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/jsp/notice_board.jsp?i_type=1

Observer. (2008-08):
http://www.medhelp.org/ais/PDFs/Rayner-Observer-Article.pdf

Online Etymology Dictionary. (2008-01):
http://www.etymonline.com/index.php?search=sex&searchmode=none

Reference.com. (2008-01):
http://www.reference.com/features/2005_most_looked_up.html

SAOB. (2007-12):
http://g3.spraakdata.gu.se/saob/

Svenska Kvinnoförbundet. (2008-08):
http://www.kvinnoforbundet.fi/sve/jamstalldhetfeminism/lathund/

Telegraph. (2008-08):
http://www.telegraph.co.uk/news/newstopics/politics/health/2471724/Gene-variant-may-make-people-transsexual.html

The Free Online Dictionary. (2008-08):
http://www.thefreedictionary.com/sex

Veckans Språkråd. (2008-01):
http://www.spraknamnden.se/fragor/arkiv_ord_04.htm#gender

Wordsmyth. (2008-08):
http://www.wordsmyth.net/live/home.php?script=search&matchent=sex&matchtype=exact